

4. Добров Г.М. Прогнозирование и оценки научно-технических нововведений / Г.М. Добров, А.А. Коренной, В.Б. Мусиенко и др.; Отв. Ред. В.Б. Мусиенко; АН УССР. Центр исслед. Научн.-техн. Потенциала и истории науки.- К.: Наук. думка, 1989. – 280 с.

5. Пеньков Е.М. Социальные нормы – регуляторы поведения личности. – М.: Мысль, 1972. – 210 с.

6. Закон України «Про інноваційну діяльність» від 04.07.2007 №40-IV (зі змінами і доповненнями).

7. Руководство Осло. Рекомендации по сбору и анализу данных по инновациям. – 3-е изд., совместная публикация ОЭСР и Евростата. – М.: Центр исследований и статистики науки, 2006. – 192 с.

8. Евразийский Совет по стандартизации, метрологии и сертификации (ЕАСС). Межгосударственный стандарт ГОСТ 31279-2004 «Инновационная деятельность. Термины и определения». – Мн.: Белгосстандарт, 2005.

Рецензент – д.е.н., професор Макаренко П.М.

УДК 657.445.658.155.4

ЕКОНОМІЧНА ТА ТЕХНІЧНА КЛАСИФІКАЦІЯ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ У СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

Овчарик З. Д., к.е.н.

Відокремлений підрозділ Національного університету біоресурсів і природокористування України «Ніжинський агротехнічний інститут»

Розглянуто класифікацію виробничих запасів у різних галузях виробництва та визначено економічну і технічну їх класифікацію для сільськогосподарських підприємств.

Classification of inventories in different spheres of production are examined and the economic and the technical classification of stocks for the agricultural enterprises are defined.

Постановка проблеми. Запаси є найбільш значною частиною активів підприємства. Вони займають домінуючу позицію у структурі витрат підприємств різних сфер діяльності, їх облік і оцінка впливає на результати господарської діяльності підприємства та на розкриття інформації про його фінансовий стан. Їх використовують на виробництві, для технологічних потреб, для споживання у господарській діяльності, для продажу, також використовуються у процесі надання послуг. Сільськогосподарські підприємства для безперервної та ритмічної діяльності потребують певної кількості виробничих запасів. Їх склад досить різноманітний, а тому основою для побудови бухгалтерського обліку виробничих запасів є їх класифікація, яка виступає об'єктом гострих наукових дискусій.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вчені виділяють класифікацію виробничих запасів у різних галузях виробництва. О. В. Мурашко [7] розглядає особливості розподілу матеріальних запасів у промисловості, І. А. Карабаза [4] обґрунтовує суть та поділ виробничих запасів гірничозбагачувальних підприємств, Л. Марущак [5] показує особливості класифікації запасів нафтопереробної промисловості, Л. В. Барановська [1] та О. М. Приймачок [8] розглядають особливості складу виробничих запасів на підприємствах хлібопекарської галузі. У всіх цих класифікаціях недостатньо повно відображені виробничі запаси сільськогосподарських підприємств, тож існує необхідність у оптимізації їх групування.

Постановка завдання. Метою статті є узагальнення класифікації ви-

робничих запасів у різних галузях виробництва та визначення економічної і технічної їх класифікації для сільськогосподарських підприємств.

Виклад основного матеріалу дослідження. Існують різні точки зору щодо класифікаційних ознак. І. А. Карабаза [4] поділяє запаси на ті, які частково опосередковані діяльністю людини і ті, які повністю опосередковані. Л. Марущак [5] акцентує увагу на основних та допоміжних матеріалах, Л. В. Юрчишена [9] згадує про такі класифікаційні ознаки товарних запасів, як регулярність поповнення, за якою існує поділ на запаси регулярного поповнення і нерегулярного поповнення, залежно від відповідності попиту існують ходові та неходові запаси, залежно від чутливості до зміни товарообороту, від моменту та характеру оцінки - початкові, вихідні, середні та планові (прогнозні) товарні запаси.

Деякі автори пропонують для обліку виробничих запасів вводити нові рахунки у План рахунків бухгалтерського обліку.

М. В. Калита, Л. Е. Рогозян [3, с.57] пропонують витрати на придбання і утримання запасів поділити на три категорії: витрати на підготовку замовлення, витрати на утримання запасів, витрати, пов'язані з нестачею (дефіцитом) запасів та використовувати рахунок 29: 291 "Витрати на підготовку замовлення", 292 "Витрати на утримання запасів", 293 "Витрати, пов'язані з нестачею (дефіцитом) запасів". Г. Довгань [2, с.88] рахунок 29 пропонує використовувати для обліку торгових націнок.

Доцільним є ведення синтетичного та аналітичного обліку виробничих запасів по рахунках, які вже існують, використовуючи їх поділ на субрахунки та аналітичні рахунки. В Методичних рекомендаціях з бухгалтерського обліку запасів, затверджених Міністерством фінансів України від 10.03.2007 №2 [6] вказано, що аналітичний облік запасів ведеться у розрізі місць зберігання, матеріально-відповідальних осіб та видів запасів, синтетичний облік наявності та руху запасів здійснюється в грошовій одиниці України на рахунках обліку запасів за Планом рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій та Інструкцією про його застосування, затвердженого наказом Міністерства фінансів України від 30.11.99 N 291.

Погоджуємось із думкою, яку висловлює О. М. Приймачок [8, с.174], пропонуючи ввести додаткові субрахунки виробничих запасів в хлібопекарському виробництві, а саме, до субрахунка 203 «Паливо». 20301 - Паливо на паливно-технологічні потреби, паливо для опалення печей, котлів, освітлення приміщень, 20302 - Паливо на енергетичні потреби, 20303 - Паливо на господарські потреби. Автором виділено окремий субрахунок 201.01 "Основна сировина" (для обліку борошна), 201.02 "Додаткова сировина" (для обліку сировини), 201.03 "Допоміжні матеріали", 201.04 "Зворотні відходи".

Деталізація окремих субрахунків з обліку виробничих запасів спрощує отримання бухгалтерської інформації внутрішніми користувачами. Аналіз класифікаційних груп виробничих запасів показує, що основними є економічна та технічна класифікації. О. В. Мурашко [7] зазначає, що облік матеріальних запасів може ґрунтуватись лише на економічній (синтетичний облік) та технічній класифікації (аналітичний облік). Інші ж класифікаційні ознаки є

не суттєвими до побудови ефективного обліку, оскільки їх елементи є занадто загальними.

У ході дослідження економічної літератури узагальнено кількість класифікаційних ознак та повноту розкриття їх складових. Визначено, що для побудови ефективного синтетичного та аналітичного обліку потрібно використовувати економічну та технічну класифікації, які конкретизують деталізацію виробничих запасів.

Оскільки класифікація є вихідним моментом побудови обліку, пропонуємо класифікацію виробничих запасів для автоматизації і ефективного ведення синтетичного та аналітичного обліку (табл.1).

Таблиця 1

Класифікація виробничих запасів

Рахунок 20 «Виробничі запаси»		
За субрахунками	Економічна класифікація	Технічна класифікація (аналітичний облік)
201 «Сировина і матеріали»	2011 «Основні матеріали»	201101 «Борошно» 201102 «Цукор» 201301 «Бавовна» 201302 «Молоко»
	2012 «Допоміжні матеріали»	
	2013 «Сировина»	
202 «Купівельні напівфабрикати»	2021 «Напівфабрикати»	202101 «Зерно»
	2022 «Конструкції та вироби»	
203 «Паливо»	2031 «Технологічне паливо»	203101 «Газ» 203102 «Керосин» 203201 «Бензин» 203202 «Автол» 203301 «Торф» 203302 «Вугілля»
	2032 «Господарське паливо»	
	2033 «Моторне паливо»	
204 «Тара та тарні матеріали»	2041 «Тара з дерева»	204101 «Ящики» 20402 «Кошики» 204201 «Коробки» 204301 «Бочки» 204302 «Бідони» 204401 «Бочкова клепка» 204402 «Фольга» 204501 «Пластмасові коробки»
	2042 «Тара з картону»	
	2043 «Тара з металу»	
	2044 «Тара для виготовлення та ремонту тари»	
	2045 «Тара з пластмаси»	
205 «Будівельні матеріали»	2051 «Силікатні матеріали»	205101 «Цегла» 205102 «Цемент» 205103 «Вапно» 205201 «Дошки» 205202 «Фанера» 205301 «Залізо листове» 205302 «Бляха» 205303 «Сталь» 205401 «Цвяхи» 205402 «Гайки» 205403 «Болти» 205501 «Крани» 205502 «Муфти» 205601 «Провід» 205701 «Фарба» 205702 «Оліфа» 205703 «Азбест»
	2052 «Лісові матеріали»	
	2053 «Будівельний метал»	
	2054 «Металовироби»	
	2055 «Санітарно-технічні матеріали»	
	2056 «Електротехнічні матеріали»	
	2057 «Хімічні матеріали»	
206 «Матеріали, передані в переробку»	2061 «Матеріали передані»	Матеріали передані за видами
207 «Запасні частини»	2071 «Запчастини до тракторів»	207101 «Лампи» 207201 «Акумулятори» 207301 «Підшипники» 207401 «Гайки» 207402 «Болти»
	2072 «Запчастини до автомобілів»	
	2073 «Запчастини до комбайнів»	
	2074 «Запчастини до с.г. машин»	
	2075 «Інші запчастини»	
	2076 «ОФ деталей, вузлів, агрегатів»	
208 «Матеріали сільськогосподарського призначення»	2081 «Мінеральні добрива»	208101 «Аміачна селітра» 208102 «Суперфосфат» 208401 «Спирт» 208402 «Пеніцилін» 208501 «Насіння пшениці» 208502 «Насіння вівса» 208503 «Насіння жита» 208601 «Силос» 208602 «Сінаж»
	2082 «Засоби захисту рослин»	
	2083 «Біопрепарати»	
	2084 «Медикаменти і хімікати»	
	2085 Біологічні активи «Саджанці і насіння»	
2086 Біологічні активи «Корми»		
209 «Інші матеріали»	2091 «Матеріали від ліквідації о.з.»	209101 «Металобрухт» 209102 «Запчастини від ліквідації основних засобів»
	2092 «Бланки суворого обліку»	
	2093 «Відходи виробництва»	

Передбачений шестизначний код побудований за десятинною системою. Перші три цифри – код субрахунку, четверта цифра – код субрахунку другого порядку (відповідає економічній класифікації), п'ята й шоста цифри – код аналітичного обліку, який є індивідуальним для кожного підприємства за наявними найменуваннями виробничих запасів (відповідає технічній класифікації).

Висновки. Систематизація й порівняльний аналіз поглядів вітчизняних та іноземних науковців на класифікацію виробничих запасів показали розмаїття існуючих групувальних ознак, що не сприяє їх практичному втіленню. З урахуванням обґрунтованої сутності виробничих запасів та необхідності побудови їх ефективного відображення в бухгалтерському обліку встановлено необхідність використання економічної та технічної класифікацій виробничих запасів, які знайшли своє відображення в деталізації бухгалтерських рахунків шляхом включення до їх складу субрахунків другого порядку та аналітичних рахунків виробничих запасів, що сприятиме гармонійній взаємоув'язці їх фінансового та управлінського обліку в сільськогосподарських підприємствах.

Література:

1. Барановська Л.В. Особливості складу та класифікації виробничих запасів на підприємствах хлібопекарської галузі виробництва : тези доповідей учасників V наукової конференції, присвяченої пам'яті д.е.н., професора, заслуженого діяча науки і техніки України О.С. Бородіна ["Розвиток систем обліку, аналізу та аудиту в Україні: традиції, проблеми, перспективи"], (Київ, 2007 р.) / Держ. ак-мія стат., обліку та аудиту держкомстату України. – К: Держ. ак-мія стат., обліку та аудиту держкомстату України, 2007. – С. 11.

2. Довгань Г. Шляхи удосконалення обліку реалізації товарних запасів : матеріали V Міжнародної науково-теоретичної конференції студентів, аспірантів і молодих вчених ["Соціально-економічні, політичні та культурні оцінки і прогнози на рубежі двох тисячоліть"], (Тернопіль, 17 квітня 2007 р.) / ПВНЗ Інститут ек-ки і підпр-ва. – Тернопіль: ПВНЗ ІЕП, 2007. – С. 87.

3. Калита М. В., Рогозян Л. Є. Удосконалення обліку витрат на придбання та зберігання виробничих запасів : матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції ["Наука без границ - 2005"], (Прага, 19-27 грудня 2005 р.) / Прага : Наука и образование, 2005. – С. 55.

4. Карабаза І. А. Економічна природа виробничих запасів гірничозбагачувальних підприємств: матеріали VII Міжнародної науково-практичної конференції ["Наука і освіта 2004. Бухгалтерський облік і аудит"], (Дніпропетровськ, 10-25 лютого 2004 р.) / Дніпропетровськ : Наука і освіта, 2004. – С. 35.

5. Марущак Л. Особливості класифікації виробничих запасів на підприємствах нафтопереробної промисловості: матеріали V Міжнародної науково-теоретичної конференції студентів, аспірантів і молодих вчених ["Соціально-економічні, політичні та культурні оцінки і прогнози на рубежі двох тисячоліть"], (Тернопіль, 17 квітня 2007р.) / ПВНЗ «Інститут економ. і підпр-ва», - Тернопіль : ПВНЗ «Інститут економ. і підпр-ва», 2007. – С. 212.

6. Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку запасів, затверджені наказом Міністерства фінансів України від 10 січня 2007 року №2. Спосіб доступу : [//http. www.liga.net](http://www.liga.net).

7. Мурашко О. В. Сутність матеріальних запасів, їх класифікація та визначення у бухгалтерському обліку / О. В. Мурашко // Вісник Житомирського державного технологічного університету. Економічні науки. – Житомир : Житомир. держ. технолог. ун-т, 2005. – № 3(33). – С.134.

8. Приймачок О. М. Особливості класифікації виробничих запасів в хлібопекарському виробництві / О. М. Приймачок // Збірник наукових праць Черкаського державного технологічного університету. – Черкаси : Черкаськ. держ. технол. ун-т, 2004. – С. 172.

9. Юрчишена Л. В. Економічна природа товарних запасів та їх класифікація / Л. В. Юрчишена // Вісник Хмельницького національного університету. – Хмельницький : Хмельниц. нац. ун-т, 2005. – С. 181.

Рецензент – д. е. н., професор Тивоненко І. Г.